

Monitor Aanpak jeugd- werkloosheid

Samenvatting derde monitor

MAART 2023

Amsterdam

Auteurs

Henri Bussink & Menno Pomp

In opdracht van

Ministerie van SZW/OCW

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding en onderzoeksaanpak
- 2 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren
- 3 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie specifieke groepen jongeren
- 4 Kritische invloedsfactoren en beleidsimplicaties

1. AANLEIDING EN ONDERZOEKSAANPAK

De aanleiding van dit onderzoek is het aanvullend steunpakket voor scholen, gemeenten en RMC-regio's om jeugdwerkloosheid aan te pakken.

- Onderzoeksvragen:
 1. Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?
 - Het gaat hierbij niet alleen om jongeren met een uitkering, maar ook om jongeren die zonder uitkering niet of niet volledig aan het werk zijn.
 2. Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor specifieke groepen jongeren?
 - a) Jongeren afkomstig van het voortgezet speciaal onderwijs (vso);
 - b) Jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs (pro);
 - c) Jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo):
 - Niveau 1, niveau 2, niveau 3 en niveau 4;
 - Beroepsopleidende leerweg (bol) en beroepsbegeleidende leerweg (bbi).
 - d) Voortijdig schoolverlaters (vsv);
 - e) Jongeren met een migratieachtergrond;
 - f) Jongeren met een beperking of (chronische) ziekte.

1. AANLEIDING EN ONDERZOEKSAANPAK

De aanleiding van dit onderzoek is het aanvullend steunpakket voor scholen, gemeenten en RMC-regio's om jeugdwerkloosheid aan te pakken.

- Aanpassingen derde monitor t.o.v. tweede monitor (oktober 2022):
 - Update CBS Statline-tijdreeksen over arbeidsdeelname naar [opleidingsniveau](#) en naar [migratieachtergrond](#): 2013-I t/m 2022-IV (i.p.v. 2013-I t/m 2022-II);
 - Extra CBS Statline-uitstroomcijfers over vsv'ers: cohort 2009/'10, 2014/'15 en 2018/'19:
 - Toevoeging van [arbeidskenmerken](#) (>20 uur per week en vast contract), [uurlonen](#) en [uitkeringen](#);
 - Weglaten van resultaten van SEO-monitoronderzoek "[De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt](#)".

2. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

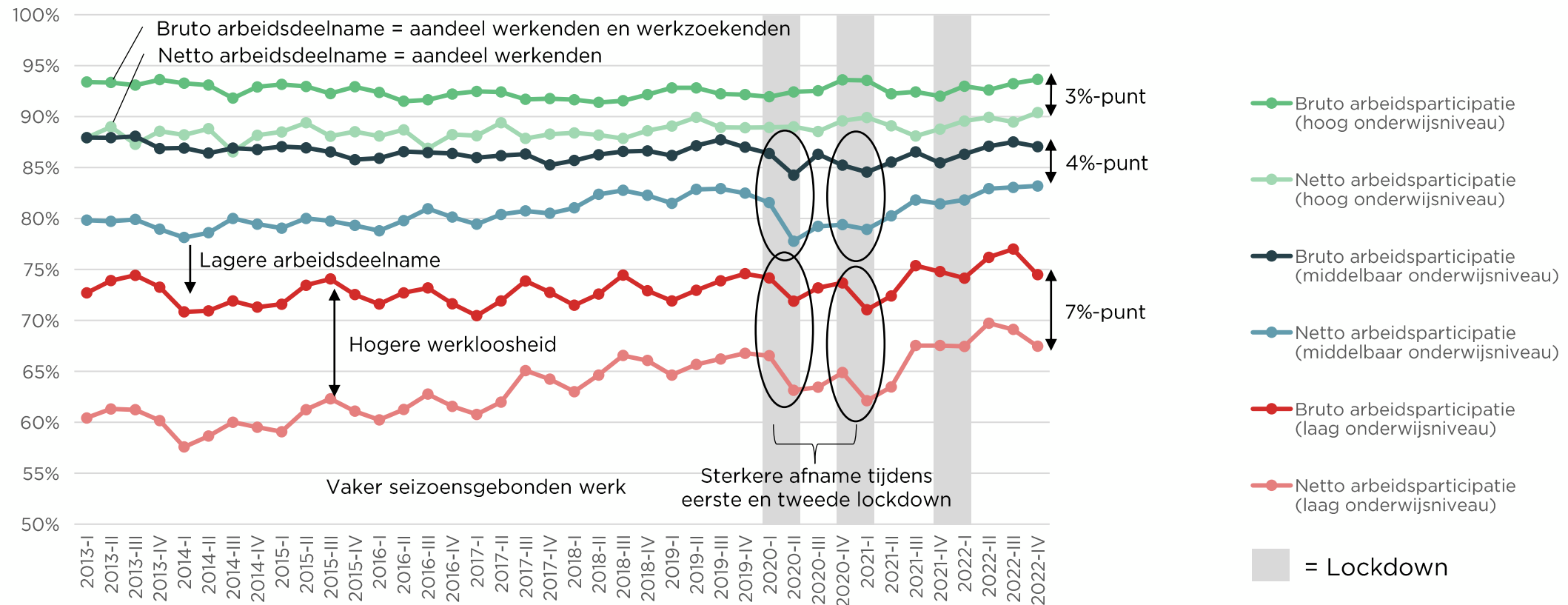
Onderzoeksvraag 1: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor alle jongeren?

- **Belangrijkste conclusies (totaal):**
 - Momenteel is de gemiddelde werkloosheid onder jongeren historisch laag, maar het verschil in werkloosheid tussen lager (7%), middelbaar (4%) en hoger opgeleiden (3%) blijft groot;
 - Over de afgelopen 10 jaar is de ontwikkeling van de gemiddelde arbeidsdeelname van jongeren stabiel, met blijvende verschillen in arbeidsdeelname tussen lager (74%), middelbaar (87%) en hoger opgeleiden (94%);
 - Werkzame jongeren die niet economisch zelfstandig zijn (<70% WML verdienen) hebben vaker geen startkwalificatie, een mbo2/3-diploma, een deeltijdbaan en/of een tijdelijke arbeidsrelatie.

2. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE JONGEREN

De arbeidsdeelname van lager opgeleiden (74%) blijft ver achter bij die van middelbaar (87%) en hoger opgeleiden (94%). Ook de werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor lager opgeleiden een stuk groter (7% versus 4% en 3%).

Bruto en netto arbeidsdeelname jongeren (15-35 jaar) naar opleidingsniveau

Bron: [Arbeidsdeelname; onderwijsniveau \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN

Onderzoeksvraag 2: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor specifieke groepen jongeren?

Uitstromers cohort 2018/'19 (direct na uitstroom)	Totaal	Met werk (>12 uur)	Met werk (<12 uur)	Zonder werk, met uitkering	Zonder werk, zonder uitkering
Voortgezet speciaal onderwijs (vso)	5.320	21%	6%	39%	35%
Praktijkonderwijs (pro)	2.880	59%	7%	11%	23%
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	80.570	84%	5%	2%	7%
Entree (bol/bbl)	1.640 / 1.130	51% / 60%	12% / 7%	13% / 23%	22% / 7%
Niveau 2 (bol/bbl)	7.110 / 6.770	68% / 90%	10% / 2%	4% / 4%	16% / 4%
Niveau 3/4 (bol/bbl)	41.480 / 22.450	82% / 96%	7% / 1%	1% / 1%	9% / 1%
Voortijdig schoolverlaters (vsv)	31.470	50%	13%	7%	30%
Voortgezet onderwijs (vo)	7.080	34%	16%	7%	43%
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	24.400	55%	12%	7%	26%
Totaal specifieke groepen jongeren	120.240	72%	7%	5%	15%

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](#), [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#) & [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSO)

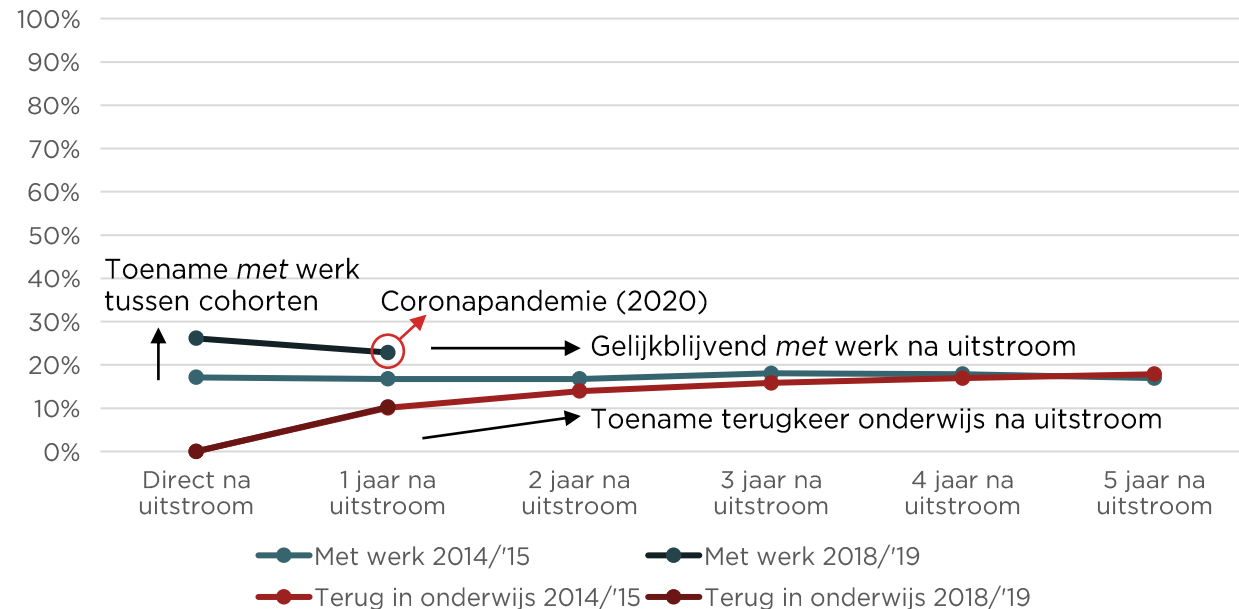
Onderzoeksvraag 2a: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso)?

- **Belangrijkste conclusies (vso):**
 - Het aandeel vso'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering neemt af voor recentere cohorten, maar blijft het grootste aandeel vso'ers vormen;
 - Zowel het aandeel vso'ers met werk als het aandeel vso'ers zonder werk en zonder uitkering neemt toe voor recentere cohorten;
 - Desondanks blijft het aandeel vso'ers met werk relatief laag;
 - Het aandeel vso'ers dat binnen 5 jaar na uitstroom terugkeert in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering, blijft met een vijfde gelijk.

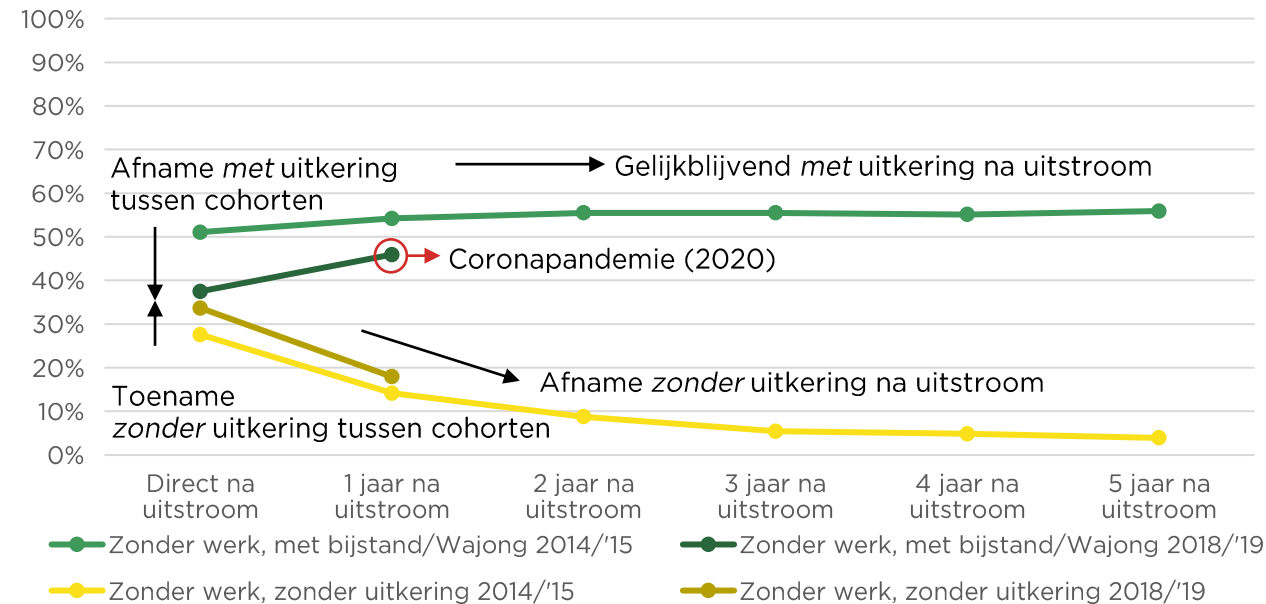
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSO)

Het grootste aandeel vso'ers heeft een bijstands- of Wajong-uitkering, wat stabiel blijft in de eerste 5 jaar na uitstroom. Dit aandeel neemt wel relatief sterk af tussen cohorten, omdat zowel het aandeel vso'ers met werk als het aandeel vso'ers zonder werk en zonder uitkering direct na uitstroom toeneemt. Desondanks blijft het aandeel vso'ers met werk relatief laag. Bijna een vijfde van de vso'ers keert binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering.

Uitstromers VSO

Uitstromers VSO

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso.en.pro.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (PRO)

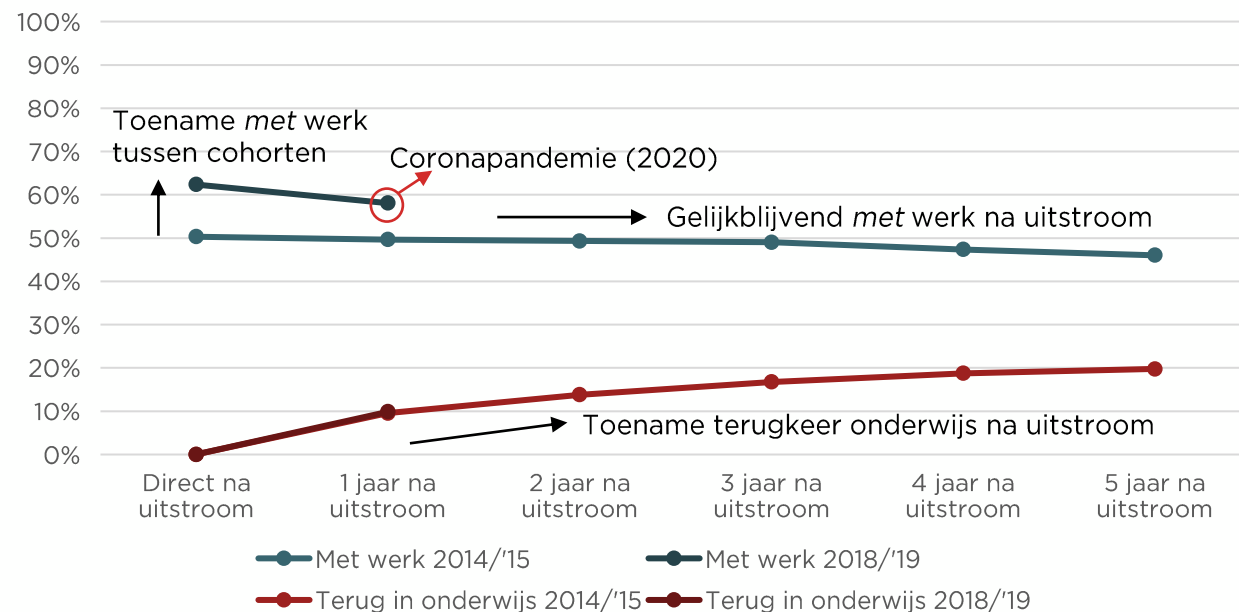
Onderzoeksvraag 2b: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs (pro)?

- **Belangrijkste conclusies (pro):**
 - Het aandeel pro'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering neemt relatief sterk af voor recentere cohorten, omdat het aandeel pro'ers met werk relatief sterk toeneemt;
 - Desondanks blijft het aandeel pro'ers zonder werk, al dan niet met uitkering, relatief hoog;
 - Het aandeel pro'ers dat binnen 5 jaar na uitstroom terugkeert in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering, blijft met een vijfde gelijk.

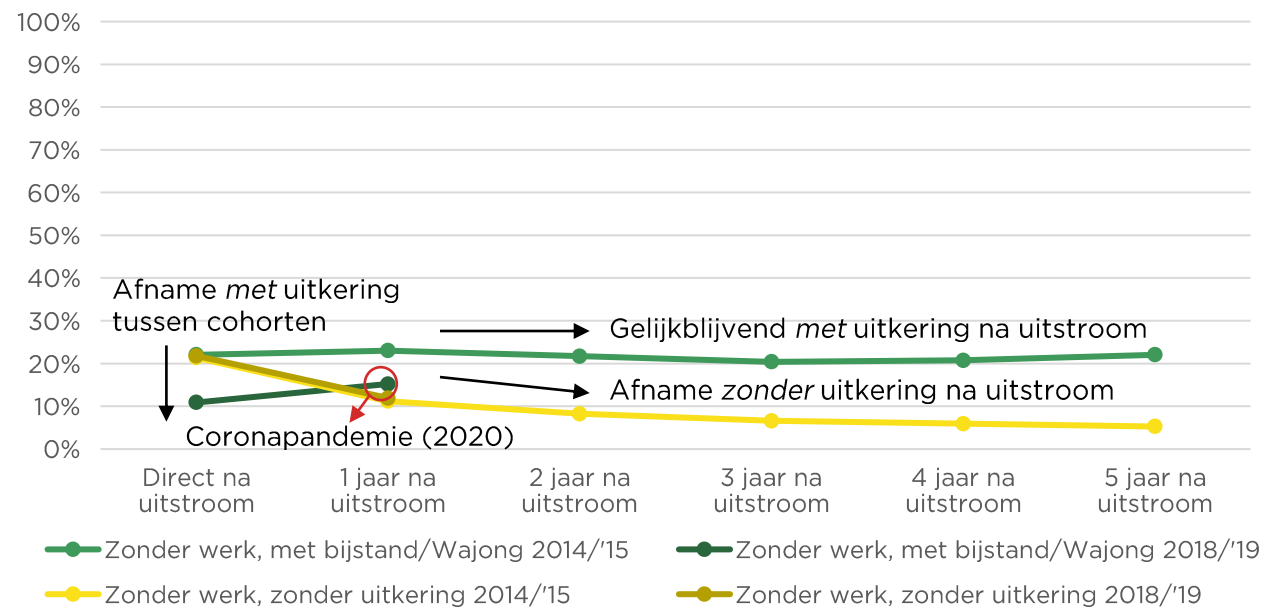
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (PRO)

Het grootste aandeel pro'ers heeft werk, wat stabiel blijft in de eerste 5 jaar na uitstroom. Dit aandeel neemt relatief sterk toe tussen cohorten, omdat het aandeel pro'ers met een bijstands- of Wajong-uitkering direct na uitstroom relatief sterk afneemt. Desondanks blijft het aandeel pro'ers zonder werk relatief hoog. Bijna een vijfde van de pro'ers keert binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs, al dan niet met behoud van uitkering.

Uitstromers PRO

Uitstromers PRO

Bron: [Dashboard schoolverlaters vso en pro \(cbs.nl\)](https://dashboard.schoolverlaters.vso-en-pro.cbs.nl/)

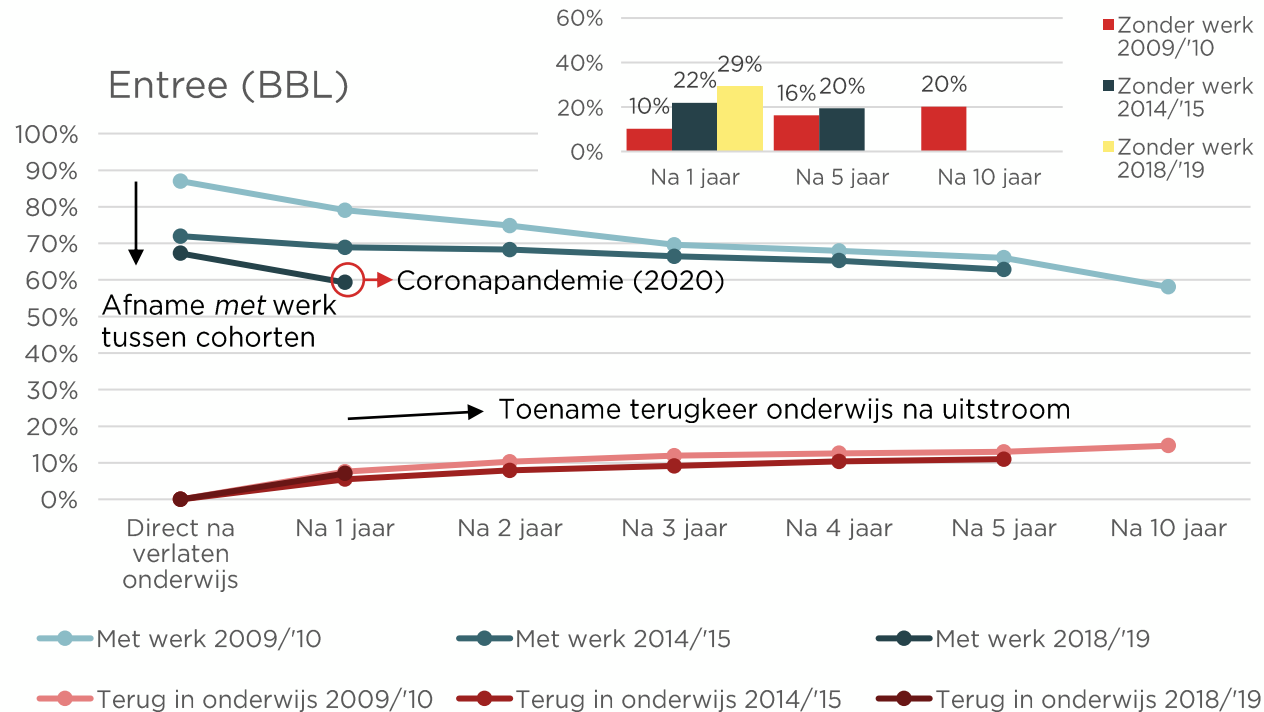
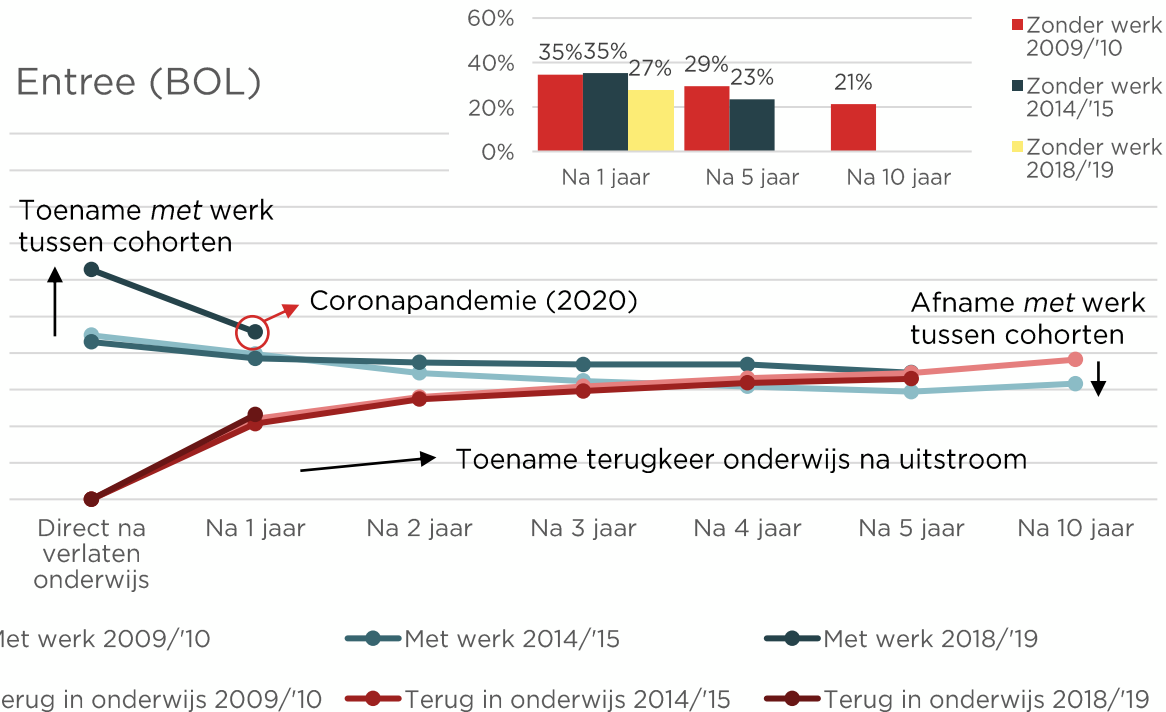
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO)

Onderzoeksvraag 2c: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)?

- **Belangrijkste conclusies (mbo):**
 - De arbeidsmarktpositie van mbo'ers verbetert sterk naarmate het opleidingsniveau oploopt: entreeopleiding, niveau 2, niveau 3 en niveau 4;
 - De opleidingsrichting en de leerweg is naast het opleidingsniveau sterk medebepalend voor de arbeidsmarktpositie van mbo'ers;
 - Mbo'ers met een bbl-opleiding hebben gemiddeld een betere arbeidsmarktpositie dan mbo'ers met een bol-opleiding, zowel 1 jaar, 5 jaar als 10 jaar na uitstroom uit het onderwijs;
 - Technische en zorgopleidingen hebben de meest kansrijke arbeidsmarktpositie;
 - Schoonheids- en haarverzorging en horeca hebben de minst kansrijke arbeidsmarktpositie.

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO ENTREE)

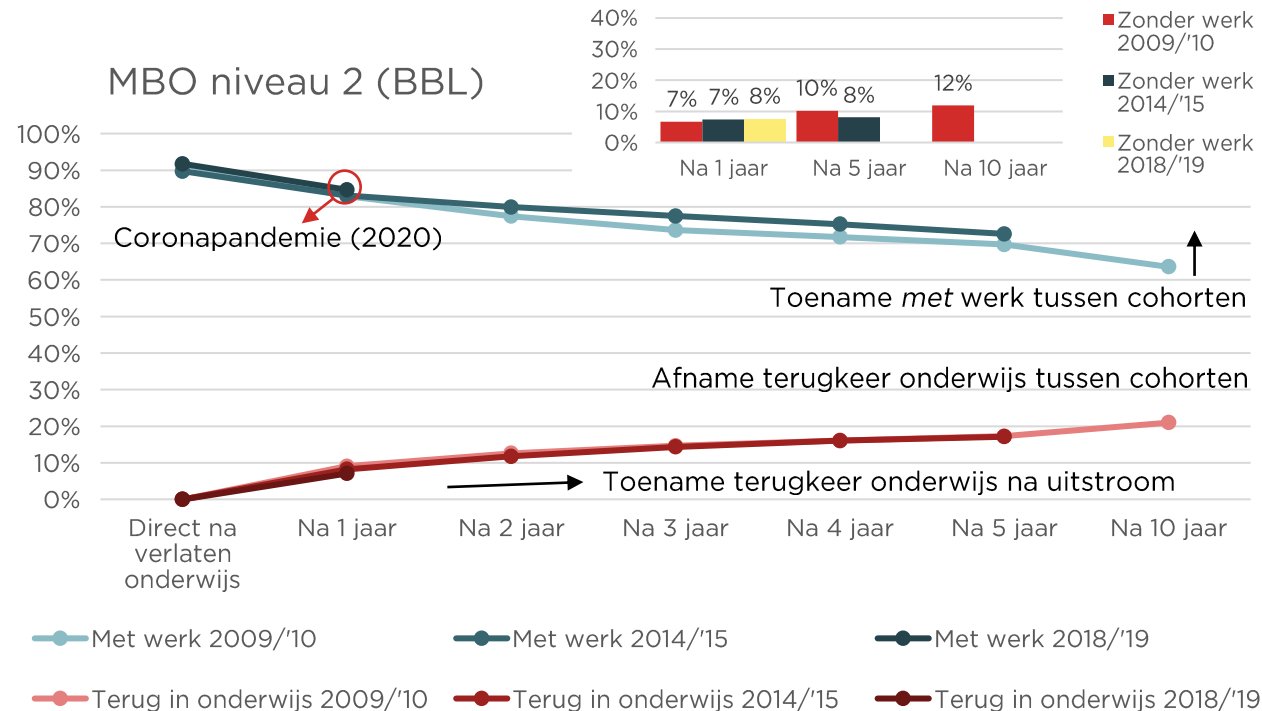
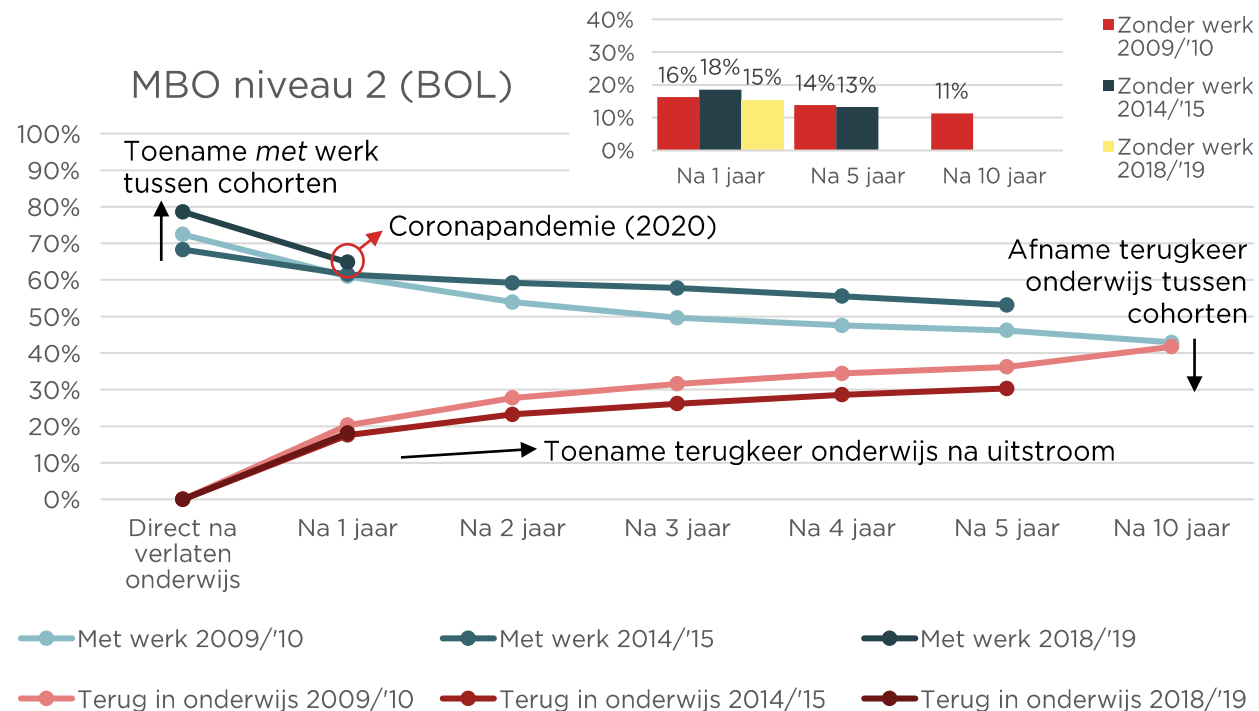
Het aandeel entree'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel entree'ers (bbl) met werk. Dit verschil neemt wel af, omdat het aandeel bol'ers met werk toeneemt, terwijl het aandeel bbl'ers met werk afneemt. Het aandeel terugkeerders in het onderwijs ligt juist hoger bij bol'ers. Toch ligt het resterende deel zonder werk hoger dan bij bbl'ers.

Bron: StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs (cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO NIVEAU 2)

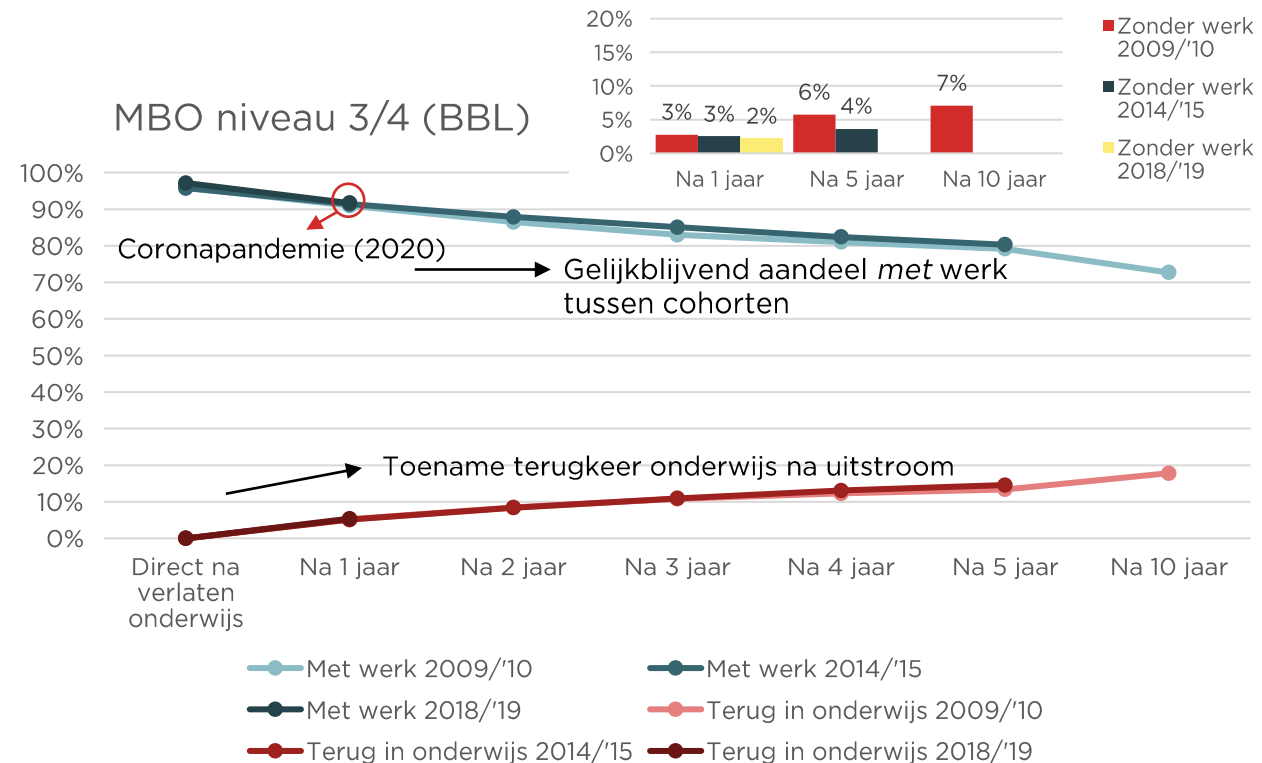
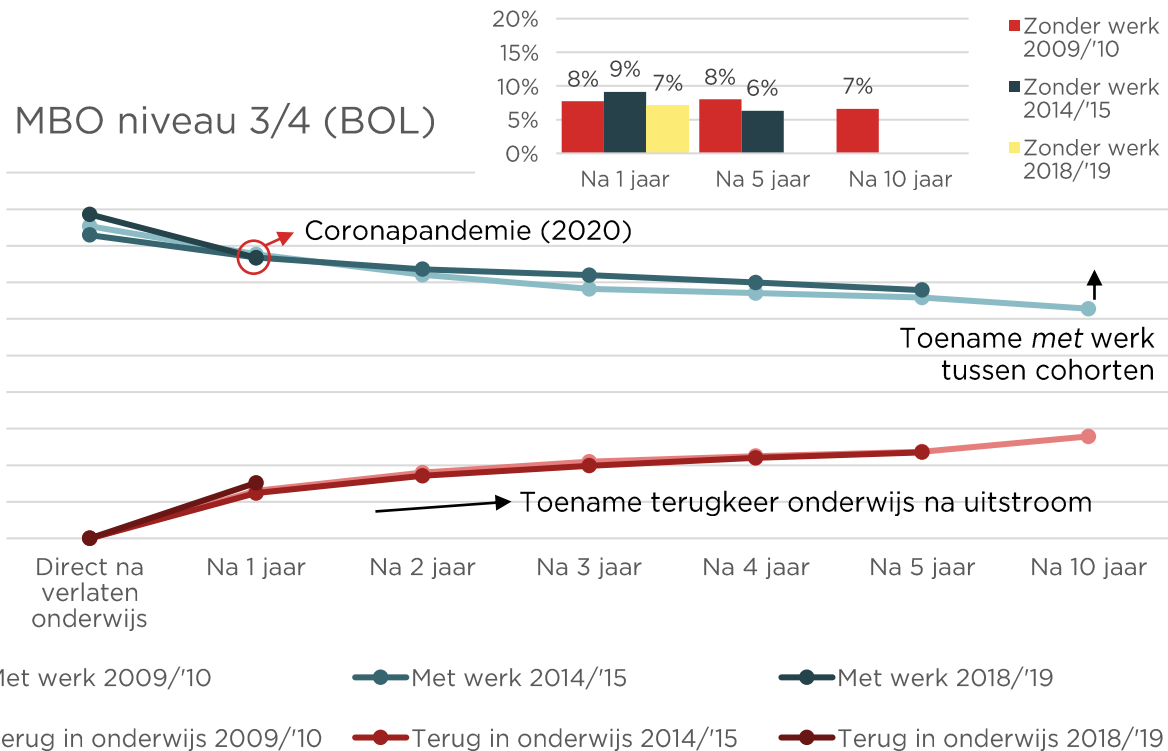
Ook het aandeel mbo2'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel mbo2'ers (bbl) met werk. Zowel het aandeel bol'ers als bbl'ers met werk neemt toe, terwijl het aandeel terugkeerders in het onderwijs iets afneemt. Ook het resterende aandeel zonder werk neemt iets af, maar blijft hoger liggen voor bol'ers.

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MBO NIVEAU 3/4)

Ook het aandeel mbo3/4'ers (bol) met werk ligt lager dan het aandeel mbo3/4'ers (bbl) met werk, maar mbo3/4'ers (bol) lopen wel iets in. Bol'ers keren ook vaker terug in het onderwijs. Toch ligt het resterende aandeel zonder werk hoger dan bij bbl'ers. Over de tijd zijn er geen grote veranderingen in deze ontwikkelingen.

Bron: [StatLine - Uitstromers mbo; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/StatLine)

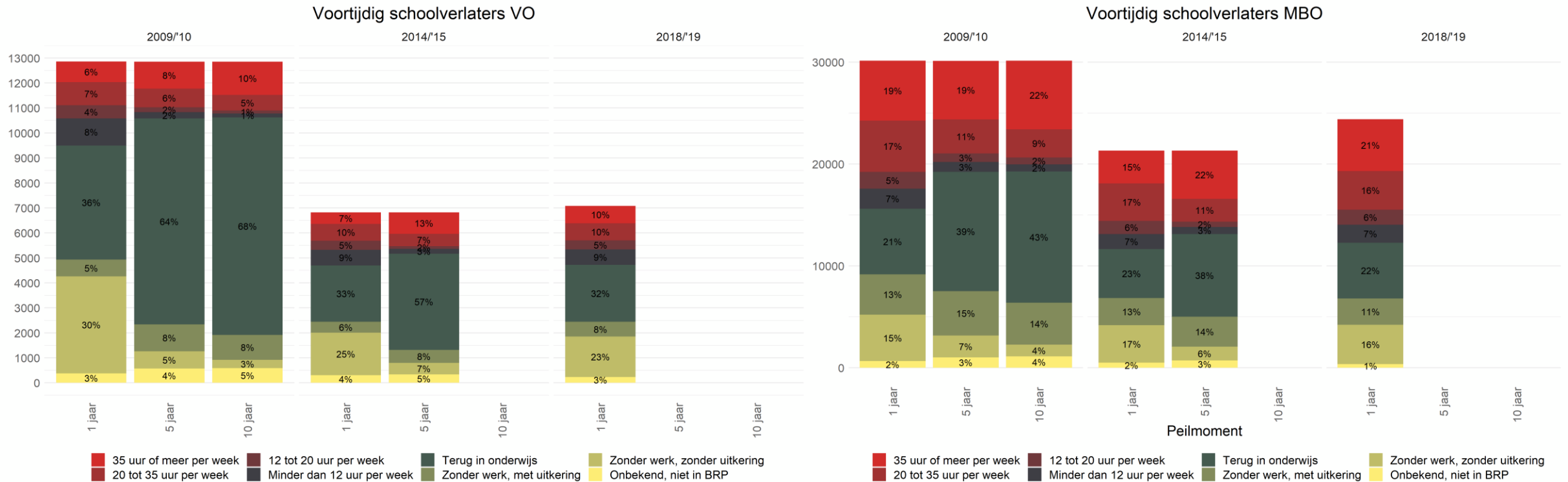
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Onderzoeksvraag 2d: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor voortijdig schoolverlaters (vsv)?

- **Belangrijkste conclusies (vsv):**
 - Het aandeel vsv'ers is gemiddeld 1,9 procent in schooljaar 2020/'21. Dit ligt iets boven het streefpercentage van 1,8 procent;
 - Het aandeel vsv'ers met werk neemt toe en ligt hoger in het mbo dan in het vo:
 - Hiervan neemt het aandeel met meer dan 20 uur per week werk toe, maar het aandeel met een vast contract neemt juist af. Dit suggereert dat de toename van werkende vsv'ers vooral op flexibele basis is;
 - Het gemiddelde uurloon (gecorrigeerd voor inflatie) van werkende vsv'ers neemt toe en ligt (iets) hoger in het mbo dan in het vo.
 - Vsv'ers in het vo keren wel veel vaker binnen 5 jaar na uitstroom terug in het onderwijs;
 - Het resterende aandeel zonder werk neemt voor beide groepen af voor recentere cohorten, maar blijft op een relatief hoog niveau:
 - Hiervan neemt het aandeel met een uitkering toe over tijd, omdat vooral niet-werkende vsv'ers zonder uitkering weer aan het werk gaan of terugkeren in het onderwijs.

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het aandeel vsv'ers in het mbo met werk ligt hoger dan het aandeel vsv'ers in het vo met werk. Vsv'ers in het vo keren wel veel vaker terug in het onderwijs. Dit aandeel neemt wel iets af, omdat het aandeel met werk is toegenomen. Het resterende aandeel zonder werk neemt voor beide groepen af, maar blijft op een relatief hoog niveau.

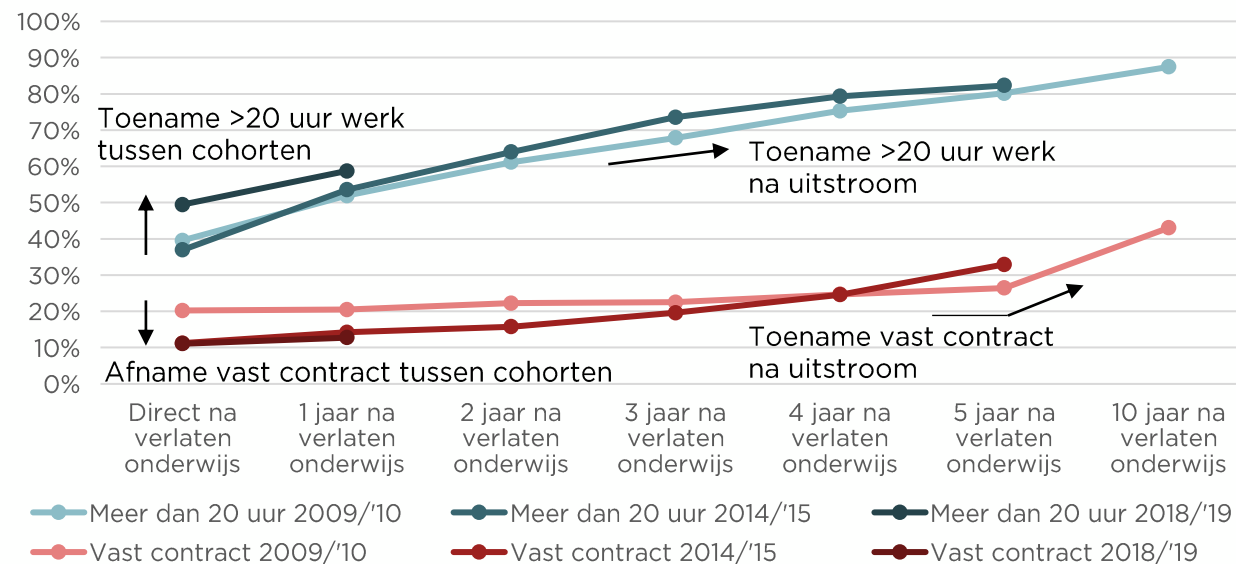

Bron: [StatLine - VSV; arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#)

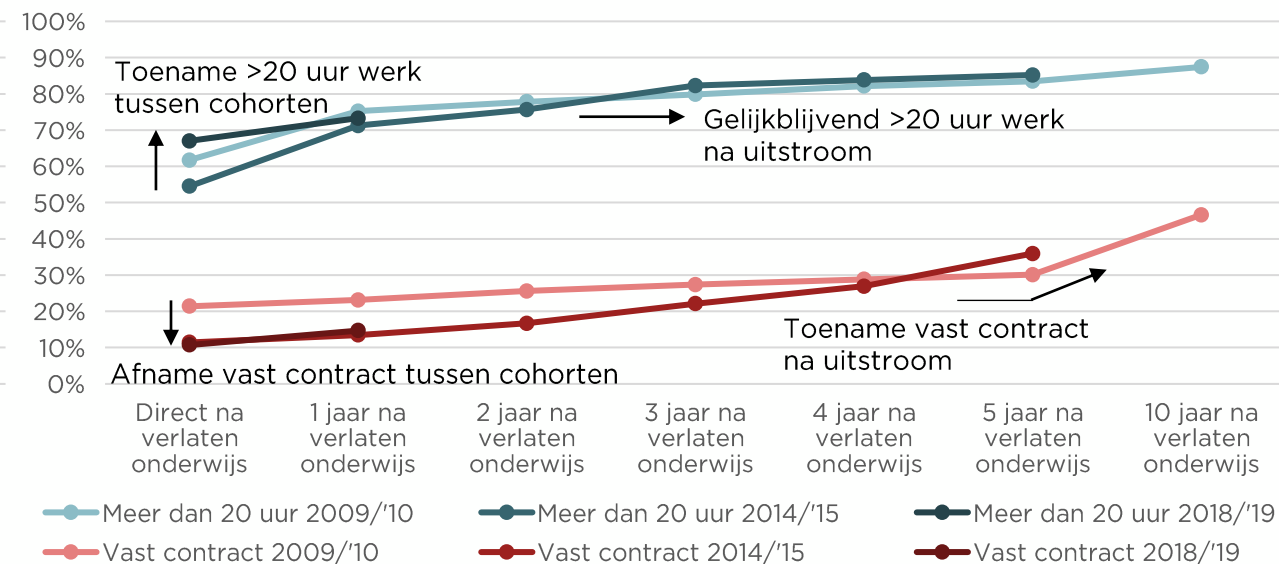
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het aandeel werkende vsv'ers met meer dan 20 uur per week werk neemt in het vo sterker toe dan in het mbo, zowel tussen cohorten als over tijd. Tegelijkertijd neemt het aandeel werkende vsv'ers met een vast contract voor beide groepen voor recentere cohorten af. Dit suggereert dat de toename in het aandeel vsv'ers met werk vooral op flexibele basis is.

VSV met werk (VO)

VSV met werk (MBO)

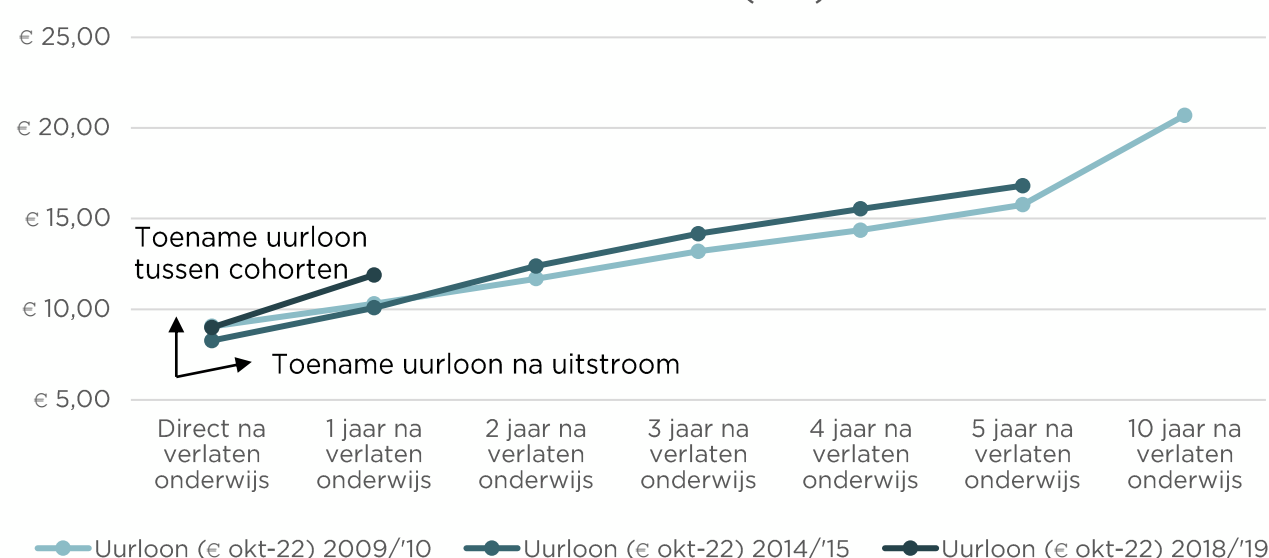

Bron: StatLine - VSV; arbeidskenmerken na verlaten onderwijs (cbs.nl)

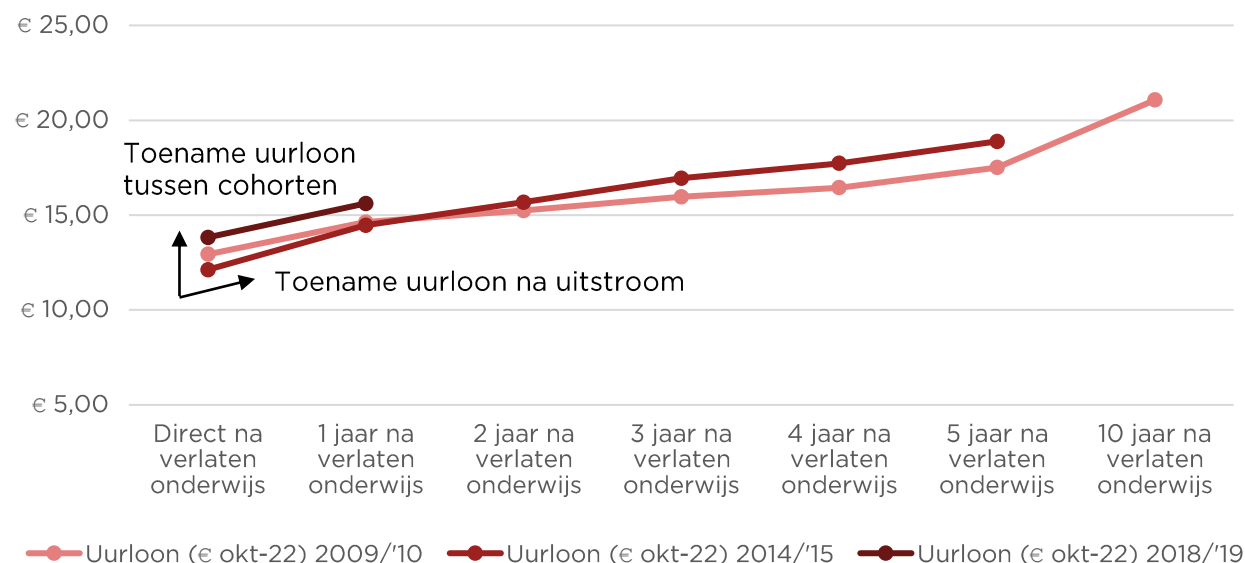
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het gemiddelde uurloon van werkende vsv'ers in het vo en mbo ligt iets boven het minimum(jeugd)loon (€3,35 tot €12,40) en neemt toe (gecorrigeerd voor inflatie), zowel tussen cohorten als over tijd. Het startsalaris van werkende vsv'ers in het mbo ligt hoger dan van werkende vsv'ers in het vo. Het verschil in uurloon tussen werkende vsv'ers in het vo en mbo neemt wel af over tijd.

VSV met werk (VO)

VSV met werk (MBO)

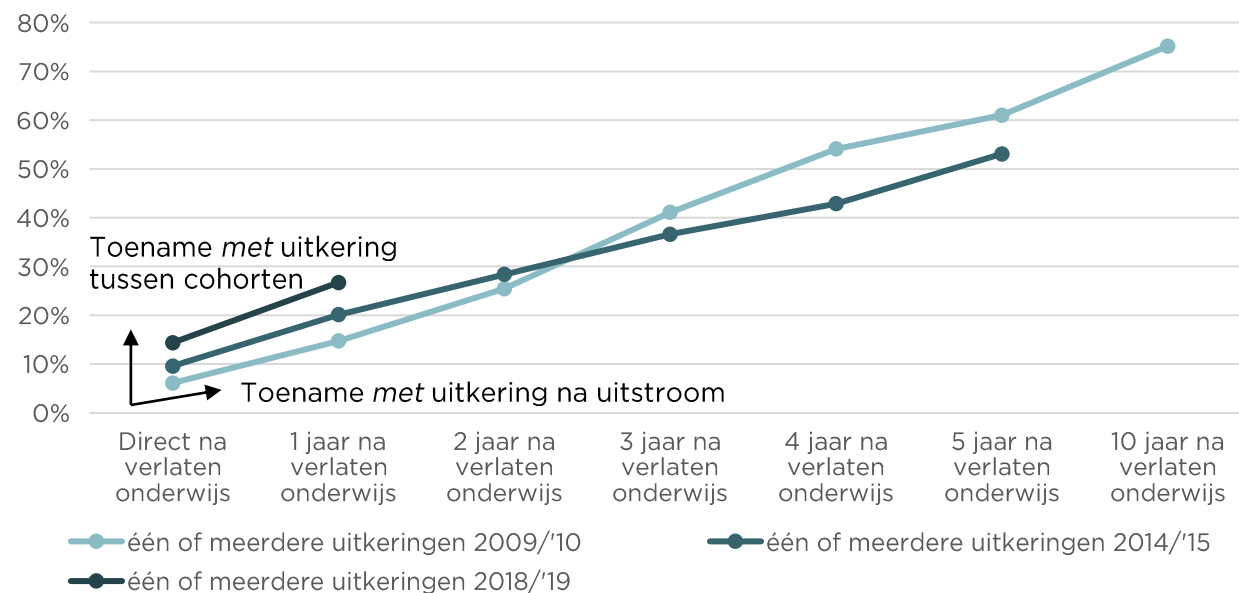

Bron: [StatLine - VSV werkzaam als werknemers; uurloon na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)

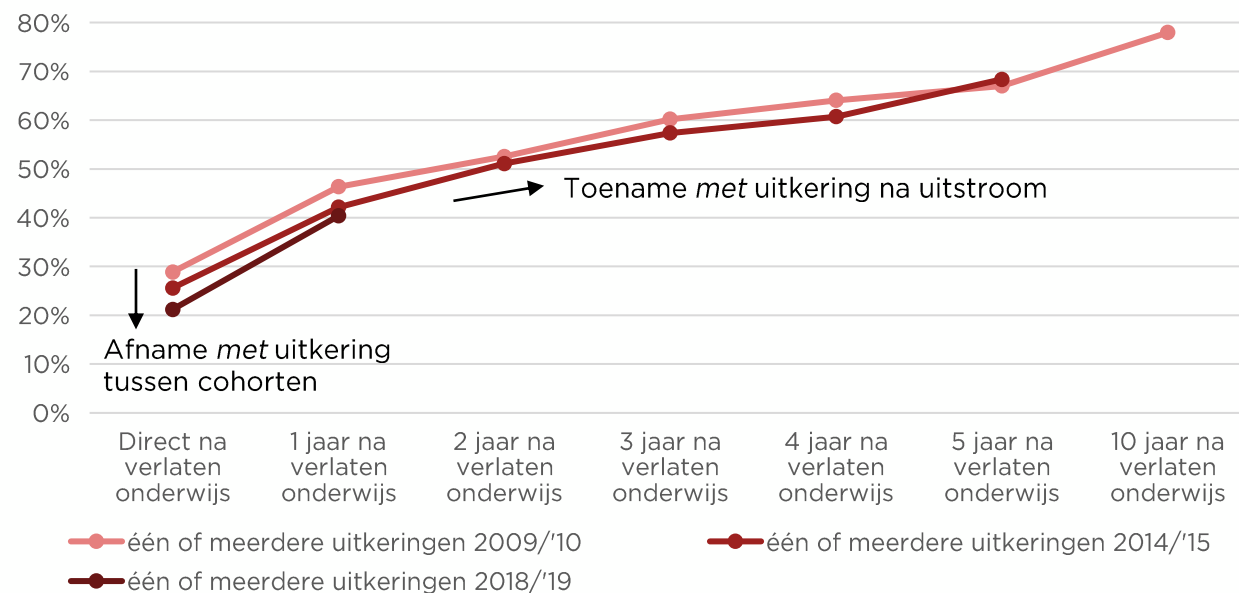
3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (VSV)

Het aandeel niet-werkende vsv'ers in het vo (mbo) met één of meerdere uitkeringen neemt toe (af) voor recentere cohorten. Over tijd neemt het aandeel niet-werkende vsv'ers met een uitkering wel voor beide groepen toe. Dit suggereert dat vooral niet-werkende vsv'ers zonder uitkering op termijn weer aan het werk gaan of terugkeren in het onderwijs.

VSV zonder werk (VO)

VSV zonder werk (MBO)

Bron: [StatLine - VSV; uitkeringen na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl)

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND)

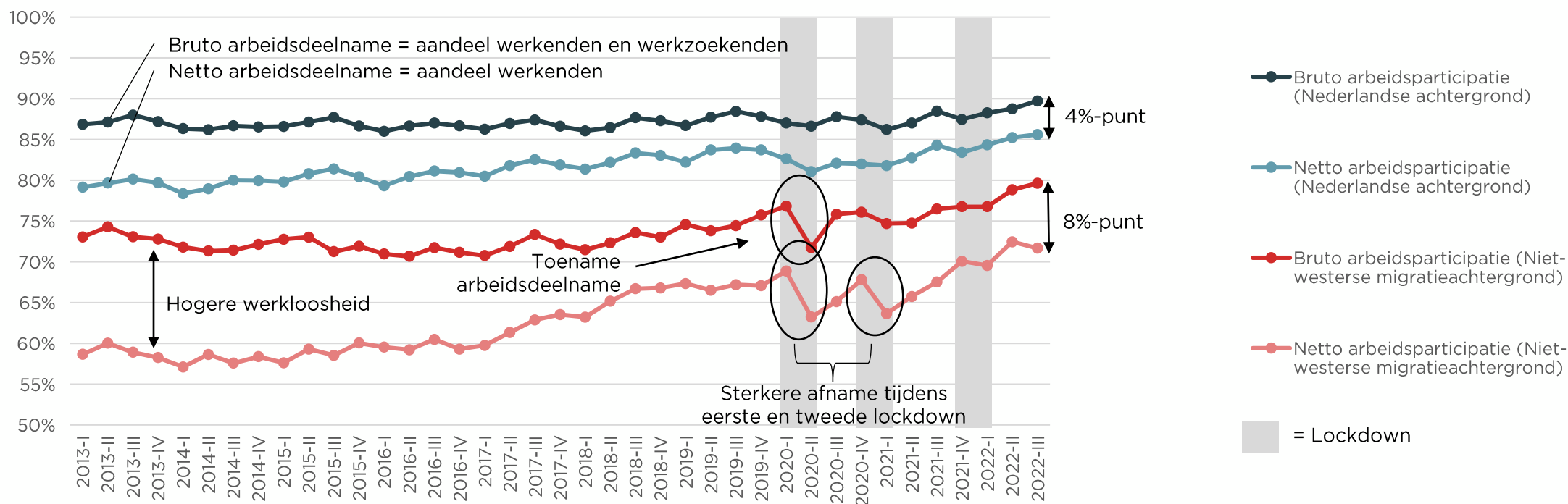
Onderzoeksvraag 2e: Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich voor jongeren met een migratieachtergrond?

- **Belangrijkste conclusies (migratieachtergrond):**
 - De gemiddelde arbeidsdeelname van jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond neemt toe (van 73% naar 80%), maar blijft achter bij die van Nederlandse jongeren (90%);
 - Ook de werkloosheid is voor jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond historisch laag, maar blijft een stuk groter (8% versus 4%);
 - Ondanks bestaande niveauverschillen, is deze ontwikkeling in meer of mindere mate zichtbaar voor alle specifieke groepen jongeren: vso'ers, pro'ers, mbo'ers en vsv'ers;
 - Verklarende factoren voor het achterblijven van jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond liggen deels binnen de invloedssfeer van studenten en ouders, opleidingen en werkgevers.

3. ONTWIKKELING ARBEIDSMARKTPOSITIE SPECIFIEKE GROEPEN JONGEREN (MIGRATIEACHTERGROND)

De arbeidsdeelname van jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond neemt toe (van 73% naar 80%), maar blijft achter bij die van Nederlandse jongeren (90%). Ook de werkloosheid (verschil bruto en netto arbeidsdeelname) is voor jongeren met een niet-Westerse migratieachtergrond historisch laag, maar blijft een stuk groter (8% versus 4%).

Bruto en netto arbeidsdeelname van jongeren (15-35 jaar) naar migratieachtergrond

Bron: [Arbidsdeelname; migratieachtergrond, 2013-2022 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

4. KRITISCHE INVLOEDSFACTOREN EN BELEIDSIMPLICATIES

De economische situatie, thuissituatie, opleidingskeuze, stage- en werkervaring en het sociale netwerk zijn belangrijke factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren.

- **Kritische invloedsfactoren:**
 - Economische situatie (zowel conjunctuur als structuur)
 - Thuissituatie (zowel socio-economisch als cultureel)
 - Opleidingskeuze (zowel opleidingsniveau en -richting als leerweg)
 - Stage- en werkervaring
 - Competenties en vaardigheden (menselijk kapitaal)
 - Sociaal netwerk (sociaal kapitaal)
 - Gezondheidsbeperkingen (gezondheidskapitaal)
 - Discriminatie en racisme

4. KRITISCHE INVLOEDSFACTOREN EN BELEIDSIMPLICATIES

Beleid dat gericht is op factoren die van invloed zijn op de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van (specifieke groepen) jongeren verhoogt de doeltreffendheid en doelmatigheid.

- **Beleidsimplicaties:**
 - Onderscheid tussen groepen jongeren is relevant
 - Sturen van opleidingskeuze (zowel opleidingsniveau en -richting als leerweg)
 - Voorkomen voortijdig school-/studie-uitval (zowel in vo als mbo)
 - Vergroten succesvolle terugkeer in onderwijs vsv'ers
 - Bevorderen van stage- en werkplekken
 - Proactieve begeleiding voor een duurzame overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt
 - Aandacht voor relevante competenties en vaardigheden (menselijk kapitaal)
 - Vergroten van sociale netwerken van jongeren (sociaal kapitaal)
 - Bevorderen Diversiteits- en Inclusiebeleid (D&I) van werkgevers

ACHTERGRONDDOCUMENT

Zie het *Achtergronddocument eerste monitor* voor extra resultaten en de gebruikte referenties bij de Monitor Aanpak jeugdwerkloosheid.

Henri Bussink

h.bussink@seo.nl

06-39255904